

Ondernemend Breda

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

Het jaar 2020 zou in het teken staan van uitvoering van onze economische visie. Met de ambities:

- De Bredase economie klaar maken voor de toekomst;
- Bouwen aan Breda als internationale hotspot voor TTC (toegepaste technologie en creativiteit).

Al na enkele maanden veranderde de economische werkelijkheid door de coronacrisis. Tot op heden heeft corona grote impact op de economie. We verlegden onze focus naar knelpunten en ondersteuning van ondernemers. We verbonden de centrale koers en ambitie van de visie zoveel mogelijk aan de crisisaanpak. De sterke punten van de Bredase economie hebben ook in de nieuwe omstandigheden grote waarde om de lokale economie veerkrachtig en weerbaar te houden.

Er was extra geld voor economische steunmaatregelen. Hoewel de crisisaanpak flink beslag legde op de ambtelijke capaciteit, werkten we in 2020 deels ook aan de economische visie.

In de culturele sector zien we dezelfde beweging. Begin 2020 maakten we een vliegende start met uitvoering van de nieuwe Cultuurvisie In verband met Cultuur en de uitvoeringsprogramma's. Half maart kwam dit tot stilstand. Lege theaterzalen, geannuleerde voorstellingen en afgelaste exposities. De normaal zo levendige Bredase cultuursector lag plots noodgedwongen stil. Een harde klap voor alle betrokkenen. Zowel professionele als amateurkunstorganisaties worstelen met vragen en onzekerheid en het echte einde is nog niet in zicht.

In 2020 staken we veel energie in de uitwerking van de steunmaatregelen:

- Huurcompensatie;
- Lagere prestatie-eisen;
- Heel veel activiteiten gingen niet door;
- Het nieuwe project ruimtemakers vormgeven;
- Verruiming subsidiemogelijkheden voor professionele makers in de stad;
- Subsidieregelingen ontwikkelen voor extra financiële ondersteuning aan de culturele sector.

COVID-19 bemoeilijkte continueren van de accenten uit 2019. Een aantal acties in het uitvoeringsprogramma internationalisering kon nauwelijks doorgaan. Gevolg was vertraging in de uitvoering van de ambitie. In de loop van 2020 werd duidelijk dat de gevolgen nog veel langer voelbaar blijven. Daarom inventariseerden we in oktober 2020 samen met lokale culturele partners maatregelen en acties, nodig om ook na de crisis een sterk cultureel veld te hebben staan. De inventarisatie leidde tot een gezamenlijke culturele agenda voor 2021 (Deltaplan). Het doel is een wend- en weerbare Bredase culturele sector in 2021 en volgende jaren.

De professionele culturele organisaties dienden bij Provincie Noord-Brabant/Breda hun beleidsplannen in voor de nieuwe kunstenplanperiode 2021-2024 (geharmoniseerde subsidiesystematiek Brabantstad). Zij en andere culturele organisaties kregen uitsluitend over te verlenen subsidies 2021. Binnen de huidige mogelijkheden voeren ze hiermee hun beleidsplannen uit.

In het 1e kwartaal 2020 stelde de raad de erfgoedvisie vast.

Voor stedelijke ontwikkeling werd een aantal bijzondere trajecten concreet. Ze geven invulling aan de ambitie voor een grootstedelijk Breda en de internationale ambitie. Met de voorgenomen aankoop van Corbion ontstaat letterlijk ruimte voor warmmaken van een internationaal vestigingsklimaat in het hart van de stad. Met de rijksimpuls voor woningbouw in Havenkwartier komt hier een hoge stedelijkheid in een aantrekkelijk centrum-stedelijk milieu al de komende jaren in beeld. Ook met de omliggende planontwikkelingen (bijvoorbeeld Eureka) krijgt dit milieu meer en meer vorm. Met deelname aan het Rijksprogramma Veiligheid en Leefbaarheid/Verbeter Breda ontstaan extra impulsen die de brug slaan naar wijken waar leefbaarheid onder druk staat. Impulsen in verstedelijking dragen ook bij aan die doelen. Met de Provincie Noord-Brabant maakten we afspraken om samen op te trekken in onze grote binnenstedelijke opgaven. Breda is onderdeel van een coherente

stedelijke regio. Dit krijgt vorm in een regionale investeringsagenda van Breda en de regiogemeenten. Het zet ambities en kansen voor de regio op de kaart.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De veerkracht van ondernemers, werknemers en werkzoekenden is in 2020 flink op de proef gesteld. Vanaf de eerste lockdown slaagden we erin om met steunmaatregelen, dienstverlening en creatieve oplossingen de negatieve effecten te dempen en de lokale economie beperkt draaiende te houden. In combinatie met de omvangrijke ondersteuningspakketten van het rijk en de creativiteit en veerkracht van Bredase ondernemers, bereikten we dat er in 2020 geen grote gaten vielen in lokale economie en werkgelegenheid. Dit neemt niet weg dat de situatie zorgelijk is voor veel ondernemers en werkenden. De weg naar herstel kunnen we helaas nog maar beperkt samen inzetten vanwege de nieuwe lockdown sinds eind december. Kort voor de jaarwisseling presenteerden we een herstelaanpak (corona-aanpak met doorkijk naar lange termijn) voor werken (arbeidsmarkt en ondernemen), recreëren en ontmoeten.

Met uitvoering van de economische visie zetten we goede stappen, al zijn enkele activiteiten getemporeerd. Hieronder leest u de stand van zaken per onderdeel.

De kracht van toegepaste innovatie

Een innovatief en duurzaam concurrerend bedrijfsleven is belangrijk voor voldoende werkgelegenheid. Het draagt bij aan de uitdagingen waar maatschappij voor staat. In een ecosysteem werken clusters van bedrijven en kennisinstellingen samen aan vernieuwing. In 2020 ontwikkelde het draagvlak voor dit ecosysteem bij relevante bedrijven. We organiseerden de 1e (digitale) bijeenkomsten. Dit vraagt ook om locaties (campussen, interactiemilieus, broedplaatsen), waar deze manier van werken letterlijk de ruimte krijgt. Zo versterken we ons profiel als hotspot voor toegepaste technologie en creativiteit. Vernieuwing van MKB vergt een lange adem. In 2020 legden we het fundament voor deze manier van werken: er zijn clusters gevormd, bedrijven en kennisinstellingen vinden elkaar steeds vanuit de inhoud en er is zicht op versterking van het Innovatiedistrict Breda.

De focus op (internationale) acquisitie in de TTC-sectoren kreeg vorm met een gericht acquisitieplan (afronding Q1 2021). Voor doorontwikkeling van Bredabusiness.nl schreven we een strategisch plan voor groter (internationaal) bereik en meer kans op aantrekken van innovatieve bedrijven.

Ondernemen met lef

Corona zorgde bij veel ondernemers voor problemen, maar bood ook kansen. We pasten onze ondersteuningsprogramma's voor ondernemers (tijdelijk) aan de nieuwe situatie en behoefte aan. De coaches van Business Coach Breda staan klaar voor alle ondernemers en helpen met perspectiefvragen, strategie en workshops over bedrijfsontwikkeling. Er is ook begeleiding beschikbaar voor ondernemers met zware problemen. De MKB-deal ging van start met cofinanciering van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Projecten rond innovatie, digitalisering en human capital helpen ondernemers vernieuwen. In dit project organiseerden we eind 2020 de Digital Days.

De dienstverlening van het ondernemersteam stond bijna volledig in het teken van ondersteuning bij de gevolgen van corona. We hebben onverkort ingezet op accountmanagement voor horeca en retail. We ondersteunden veel ondernemers en bedrijven met de gevolgen van het virus.

We ondersteunden veel initiatieven vanuit ondernemers, zoals tijdelijk inzetten van horeca personeel in de zorgsector en verruiming van terrassen.

Verrassende stad

De 1,5 meter samenleving dwong de stad om de ruimte anders te benutten. Binnen alle beperkingen hielden we de stad aantrekkelijk. Ondernemers konden blijven denken in (nieuwe) mogelijkheden. Helaas was er de onvermijdelijke afgelasting van evenementen en (gedeeltelijke) sluiting van voorzieningen.

Met de versnellingsagenda voor wonen en werken kwamen in de hele stad nieuwe woon- en werkmilieus in beeld. Ze dragen bij aan een grotere aantrekkelijkheid van de hele stad.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

We leverden maximale inspanning om onze ondernemers door de crisisperiode heen te helpen. Onder andere door:

- Meedenken, meewerken en bijdragen aan oplossingen voor veel knellende situaties;
- Informatievoorziening (bijvoorbeeld via bredabusiness en online live sessies);
- Begeleiding bij ontsluiten en toekennen van voorzieningen;
- Andere vormen van individueel maatwerk;
- Het ondersteuningspakket economie bood extra steun als businesscoaches, vouchers, sneltoets tijdelijke initiatieven, noodfonds bevoorschotting rijksuitkeringen, unlock challenges, ondersteuning starters, scale-ups en schrijnende gevallen en een campagne #BredaKoopLokaal.

We volgden nauwgezet de ontwikkelingen en bleven goed in contact met ondernemers. Met de economische crisismonitor gaven we zo goed mogelijk een beeld van wat corona op economisch gebied voor Breda betekent. Dit is aangevuld met actuele beelden uit impactmetingen bij ondernemers. Het hielp ons om te beoordelen of we met de goede dingen ondernemers ondersteunden.

De uitvoering van de economische visie is opgepakt met activiteiten uit de 3 programmalijnen:

1. De kracht van toegepaste innovatie

- Samen met marktpartijen startten we een verkenning naar meerwaarde van een digitaal ecosysteem, als alternatief voor fysiek samenkomen. Er waren (digitale) bijeenkomsten en we ontwikkelden draagvlak.
- De volgende proeftuinen en clusters gestart en uitgebouwd:
 - Artificial Intelligence en Data (roadmap);
 - Stichting Breda Robotics (uitbouw programma en fysieke locatie);
 - Stichting Breda Circulair (community en bijeenkomsten);
 - Stichting Breda GameCity (oprichting door bedrijfsleven en BUAs);
 - ITech Breda (IT cluster).
- We begonnen aan een acquisitieplan voor de TT&C-sector, maakten een Bidbook Gaming en intensiverden onze samenwerking met BOM (Brabantse Ontwikkelings Matschappij) op internationale acquisitie.
- We onderzochten het Innovatiedistrict Breda; de uitkomsten komen begin 2021.
- 7 projecten kregen de subsidie Toegepaste Technologie en Creativiteit. Ze dragen bij aan de doelen van de Economische Visie Breda.

2. Ondernemen met lef

- Start en groei: B'wise is gestart (startups) en Business Coach Breda (reguliere starters) ging door, inclusief Groei-ondernemers Challenge.
- We begonnen met uitvoering van de MKB-deal. Voor het Programma Digitalisering organiseerden we de Digital Days.
- De pilot Reshoring ging van start.

- Accountmanagement is intensiever en online dienstverlening sterker.
- De koers van accountmanagement en acquisitie richt zich op toegepaste technologie en creativiteit.
- We maakten een strategisch plan voor economische promotie, gericht op doorontwikkelen en profileren van BredaBusiness. De content op bredabusiness en LinkedIn is doorontwikkeld in de lijn van de economische visie.

3. Verrassende stad

- In goede samenwerking met ondernemers en met inzet van technologie informeerden we bezoekers, leidden ze naar de juiste plekken en richtten het platform Breda Koopt Lokaal op. We schreven een Herstelplan voor toerisme, gericht op spreiden en verleiden van bezoekers.
- We werkten aan plannen om de stad ook in de toekomst vitaal te houden: Visie op de meest gastvrije binnenstad, Horecavisie, Evenementenkader, Detailhandelsvisie en Overnachtingsvisie.
- De raad stelde het Evenementenbeleid Breda 2020 vast en we bleven gedurende het jaar in nauw overleg met de Evenementensector.
- We maakten verbindingen met de Baronie-regio om bezoekers te spreiden, arrangementen te bieden en te werken aan de kwaliteit van de Baronie.
- We verkenden kansen voor toetreding tot Van Gogh Nationaal Park, samen met omliggende gemeenten en terreinbeheerders.

Internationalisering

- Binnen beperkte mogelijkheden waren er activiteiten rond de stedenbanden met Wroclaw en Yangzhou, zoals mondkapjes, Horticulture Expo, city gifts (waterspeelplaats, paviljoen) en waterprojecten.
- We deden onderzoek naar interessante internationale regio's voor de Bredase economie en een verdiepende oriëntatie met de BOM over kansen in Duitsland/München.
- International trade: in september organiseerden we een bijeenkomst over Internationaal Ondernemen in De Teruggave.
- Samen met de BOM benaderen we mkb-bedrijven met een internationale ambitie.
- Het Platform Breda Internationals organiseerde verschillende activiteiten, zoals preview Cultuurnacht, workshop taxation and taal, Advisory Board, onderzoek healthcare voor internationals, webinar Expat & International Mental Health Support en werkten aan nieuwe website, nieuw logo en een welcome video voor internationals.
- We maakten een Engelstalige economische promotiefilm en zijn begonnen met meertalige informatievoorziening.

Arbeidsmarkt

- De samenwerking op het snijvlak economie-arbeidsmarkt-onderwijs werd intensiever en we gingen door met de aanpak Werkend Leren. Zie voor een verdere toelichting programma 1.
- We begonnen met onderzoek van het project Talent City, gericht op binden en behouden van studenten en young professionals.

Werklocaties

- We investeerden in STEK om ruimte te maken voor een samenwerkend cluster rondom innovatie, starters en circulaire economie. We zorgden voor verbinding en co-creatie met Belcrum, lokale culturele organisaties, onderwijs en bedrijfsleven in de regio. Dit draagt bij aan placemaking voor CrossMark.
- Bureau Buiten deed onderzoek naar binnenstedelijke werkmilieus voor Innovatiedistrict Breda. Daarin staan de kwantitatieve potentie en kwalitatieve vertrekpunten.
- Met de Regio West Brabant (RWB)-gemeenten werkten we hoofdlijnen uit voor regionale afspraken over bedrijventerreinen. In september 2020 werd Toekomstbeeld Bedrijventerreinen vastgesteld. Dit zijn bouwstenen voor regionale programmeringsafspraken en een investeringsagenda bedrijventerreinen. In 2021 stellen de RWB-gemeenten en de provincie deze vast.
- De ontwikkelingsmogelijkheden voor Rithmeesterpark Fase II, Steenakker-Noord, Bavel, Hazeldonk-Noordoost en Frankenthalerstraat zijn in beeld voor Versnellingsaanpak Werklocaties. In december 2020 schreef het college een raadsbrief met de stand van zaken en de fasering voor besluiten in de komende periode. Het college vroeg in deze brief aan de raad om wensen en bedenkingen, om vervolgstappen te bepalen.
- De bedrijventerreinenopgave zit integraal in het traject van de Omgevingsvisie. In het tweede kwartaal van 2021 betrekken we de raad hierbij.
- BIZ Hazeldonk (BedrijvenInvesteringsZone) Hazeldonk begon per 1 januari 2020. In juni 2020 is bedrijvenvereniging Park 16 opgericht, in november 2020 bedrijvenvereniging Rithmeesterpark (Fase I). BIZ-De Mark 1 (Emer-Hintelaken) is volledig voorbereid en in december 2020/januari 2021 in stemming gebracht. Op dit moment is er onvoldoende draagvlak voor deze BIZ. Er waren bijeenkomsten voor Neerloopweg en IAB, met het oog op oprichting van bedrijvenverenigingen in 2021.
- Samen met Platform BV Breda, bedrijvenverenigingen en BIZ-en paktten we op de bedrijventerreinen projecten op voor duurzaamheid, energie, veiligheid/ondermijning, vestigingsklimaat en groenproject.

Digitalisering

Om Breda voor te bereiden op de digitale revolutie ontwikkelden een Masterplan Digitalisering, samen met partners in de stad: Breda. De gemeenteraad stelde het plan vast in september 2020. In 2030 onderscheidt Breda zich in Europa als stad waar de menselijke mate van digitalisering voorop staat. Digitalisering draagt bij aan de kwaliteit van leven. Om dit te organiseren formuleerden we 4 complementaire strategielijnen: hardware (connectiviteit), software (innovatie), mindware (balans) en orgware (uitwisseling).

Om digitale verbondenheid te organiseren investeerden we in 2020 in de hardware/connectiviteit van de stad. Van de Bredase huishoudens kan 26% zich aansluiten op glasvezel. We onderzochten de behoefte van ondernemers op bedrijventerreinen en binnenstedelijke terreinen voor gebruik en digitale (netwerk)verbindingen. Verder is vanuit Summit digitale stad de verkenning uitgewerkt van de uitvoering van Brabantring.

We deden 2 Europese aanbestedingen voor software, toegankelijkheid en gastvrijheid. De gunning is rond en we voeren ze nu uit. De nadruk lag bij de Europese aanbesteding op opschaling, herhaling (zodat het redelijkerwijs niet bij een pilot blijft) en lerende organisatie. We onderzochten in een pilot hoe we Artificial Intelligence (AI) kunnen inzetten op beheer van de openbare ruimte, de digitale inspecteur. Om de Blind Walls voor een groot publiek toegankelijker te maken kun je met een app en bevestigde QR codes een digitale audiotour lopen langs 25 Bredase Blind Walls. We begonnen een pilot voor crowd management in de binnenstad. Op basis van camera beelden meten we aantallen bezoekers en de onderlinge afstand. De metadata komen op een dashboard, binnen de kaders van privacywetgeving.

We zetten in op mindware. Om mensen in Breda mee te nemen, ze voor te bereiden zodat ze begrijpen wat er op hen afkomt vanuit de digitale transitie. Diverse workshops gaan over bewustwording.

Vanuit orgware begonnen we een pilot digital twin rond crowd management.

Thema Grote projecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

Gasthuisvelden

In 2020 stelde het college het definitief ontwerp vast voor Nieuwe Mark fase 1. Dit zijn de 1e stappen van de geplande uitvoering. Bestek opstellen en aanbesteden start in 2021.

We begonnen ook met de stadsconsultatie voor Seeligpark. Een toekomstige mijlpaal komt in zicht, als deze terreinen naar de stad komen.

Voor Fellenoord maakten we een waardenkader handvatten voor verbetering van de omgeving.

De verder uitwerking van de gebiedsstrategie leidde niet tot een nieuw product.

Programma CrossMark

Consequent gebruik van de naam CrossMark, herontwikkeling van de Spoorzone Breda, zorgde voor bekendheid. We steken de Mark concreet over, met de aankoop van het CSM-terrein, wat de gemeenteraad in december 2020 besloot. In afstemming op het Gebiedsperspectief Havenkwartier gaan we de herontwikkeling onderzoeken van het CSM-terrein, samen met mede eigenaar Provincie Noord-Brabant.

1. Groen: in het Stationskwartier opende het Spoorpark en is de Stationslaan afgerond. We onderzoeken Zoete Delta als integraal onderdeel van herontwikkeling CSM-terrein. Identiteitsdrager is een nieuwe stadswijk aan het water, met veel groen, gezien de natuurlijke kenmerken (lage ligging plangebied en aanwezigheid Mark).
2. Gastvrij: voor 5 Tracks ligt er een aanvraag Omgevingsvergunning. Voor de Strip, 1e fase realisatie Havenkwartier, stelde het College het profiel vast: Creative District. Het b beschrijft de ambitie en inkleuring voor creatief gebruik en nieuwe voorzieningen als horecaconcepten.
3. Grenzeloos: met de aankoop van het CSM-terrein kan, in afstemming met het Havenkwartier, gewerkt worden aan de nieuwe stadswijk aan het water met een hoog ambitieniveau.

In de Strip werken we samen met ontwikkelaars Amvest en het CSB aan woningbouw, in afstemming op andere gebruiksvormen in de erfgoedhallen. Samen met de culturele instellingen Podium Bloos, Nieuwe Veste en Chasse werken we aan het cultuurproject Klavers Jansen.

Met de provincie hebben we een samenwerkingsagenda binnen 3 thema's: mobiliteit, natuur en water en verstedelijking. Een deel van deze afspraken gaat over herontwikkeling Spoorzone, zoals marketing, acquisitie en lobbywerk bij het Rijk en in Brussel.

In de zomer 2020 kwam er een tijdelijke brug over de Mark, in afstemming met ontwikkelaar Amvest en creatieve ondernemers. STEK, PIER 15, Belcrum Beach zijn nu verbonden met BRACK in de erfgoedhallen van Amvest en Electron aan de overkant van de Mark.

Er onderzochten een innovatief energiesysteem voor Havenkwartier en de parkeerstrategie. Uitgangspunt is een deel van de auto's op afstand te parkeren (HUB).

Amphia Molengracht

De nieuwbouw Amphia Molengracht is in gebruik sinds 2020.

Oostflank

In 2020 hoorden we de vragen en wensen in de buurt. We komen daar graag aan tegemoet bij de uitwerking van het voorlopig ontwerp. Dat betekent ook dat extra geld nodig was. De raad hield hier rekening mee. In de begroting staat € 2 miljoen extra voor de 1e fase van Oostflank (Vlaszak en omgeving) in 2023. Eind 2021 starten we weer met de voorbereiding en in 2023 begint de uitvoering.

Herinrichting Gasthuyspleintje en vaststellen definitief ontwerp is niet gebeurd. Na consultatie in 2019 ging er in 2020 meer werk zitten in verwerken van alle reacties in het voorlopig ontwerp.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Onder dit thema staan de diverse gebiedsontwikkelingen. Ook de ontwikkelingen van het Talentencentrum en de nieuwe doorstroomvoorziening zijn onderdeel van de grote projecten/grootstedelijk Breda. Het Talentencentrum staat in Programma 1, Thema Leven. De doorstroomvoorziening staat in Programma 1, Thuis.

Uitvoering doelstellingen en activiteiten overige projecten:

Programma Gasthuisvelden

1. In 2020 stelde het college het definitief ontwerp vast voor Nieuwe Mark fase 1. Na bestek opstellen en aanbesteden beginnen we in 2021 met de aanleg.
2. Het bestemmingsplan voor The Marker (voormalig UWV-locatie Markendaalseweg) is onherroepelijk. Eind 2020 is de omgevingsvergunning verleend. In 2021 start de bouw.
3. Voor Seeligpark begonnen we met stadsconsultatie.

We lieten in 2020 de ambitie los om de locatie Rechtbank locatie en omgeving (panden voormalig Openbaar Ministerie panden) te benaderen als één ontwikkelstrategie. Prioriteit is een versneld haalbaarheidsonderzoek voor deze panden, in samen met de eigenaren. Dat vraagt nog verdere uitwerking.

Programma CrossMark (voorheen Via Breda)

In het Stationskwartier bouwen we sinds 2020 intensief aan de oostkant van het Station: van 3 Hoefijzers Noord (woningen en appartementen in de Hendric) en bouw Thes (Belcrumpoort). Eind december diende de ontwikkelaar de aanvraag omgeving asvergunning in voor 5 Tracks.

Voor de Strip, 1e fase Havenkwartier, zijn we ver gevorderd met het opstellen van overeenkomsten met Amvest en CSB voor ruim 600 woningen en een aanvullend creatief en commercieel programma. Doel is afronding in het 1 kwartaal 2021.

Belangrijk om ons ambitieniveau te halen in de openbare ruimte van de Strip, is de toekenning van de Aanvraag Woningbouwimpuls door het Rijk. Een nieuwe landelijke impuls voor versneld bouwen van (betaalbare) woningen. Dit is 50% van de publieke investeringen, € 9,92 miljoen met een maximale doorlooptijd van 10 jaar. De plannen in de Strip zijn aangepast, om te voldoen aan het uitgangspunt van 50% betaalbare woningbouw.

We maakten de sprong over de Mark van Havenkwartier naar CSM-terrein. Het raadsbesluit in 2020 maakte het mogelijk om samen met de provincie aan te kopen. We gaan een ontwikkelvisie opstellen.

De ambitie voor Klavers Jansen blijft een culturele hub en de planvorming loopt door, ondanks grote effecten van corona op de culturele en creatieve sector.

Amphia

Alle grote infrastructurele aanpassingen waren gereed in 2020. Het ziekenhuis is volledig in gebruik. Tot december 2021 gaan er nog poliklinieken over van Langendijk naar Molengracht.

Parkeerplaats P5 ging open in 2020.

Er komt nog een twee richtingen fietspad langs de Hogeschoollaan.

Het college besloot in december 2020 over de haalbaarheid van de ontwikkeling van locatie Langendijk. In 2021 maken we een anterieure overeenkomst en een bestemmingsplan.

WAT ZIJN DE RISICO'S?

Nieuwe Mark

Voor het project Nieuwe Mark zitten de belangrijkste risico's in technische uitwerking, planning en subsidiedeadlines.

Cultuur Klavers Jansen/Electron

Op dit moment onderzoekt een team van gemeente en culturele instellingen het bestendig doorontwikkelen van de functies cultuur en creatief ondernemen, qua investering, exploitatielasten en beheersvorm.

In het bestuursakkoord is € 3 miljoen gereserveerd voor het cultuurcluster. Een team van gemeente en culturele instellingen

onderzoekt het bestendig doorontwikkelen van de functies cultuur en creatief ondernemen, qua investering, exploitatielasten en beheervorm. Corona heeft een negatief effect op de cultuursector en de exploitatiemogelijkheden. De panden hebben achterstallig onderhoud en bouwkundige gebreken, waardoor hoge investeringen nodig zijn. Met de huidige ambitie lijken de middelen niet toereikend.

Milieu/klimaatadaptatie

In de Businesscase Gebiedsperspectief Havenkwartier zat al € 3 miljoen. De ambities voor klimaat en energie zijn hoog, maar de markt voert niet alles uit.

Op dit moment werken we een duurzaam energiesysteem uit: Warmte Koude Opslag (WKO)-systeem, aangevuld met aquathermie. Energiebedrijf en ontwikkelaars betalen grotendeels de aanleg. Startkosten en afdekken van het volloopriscico komen (mogelijk) op het bordje van de gemeente.

Startkosten: voor aquathermie komt er een systeem voor Havenkwartier als totaal, terwijl ontwikkeling van Haveneiland nog onzeker is.

Volloopriscico: pas na afsluiten van overeenkomsten met Amvest en CSB selecteren we een energiebedrijf. We leggen zoveel mogelijk risico bij marktpartijen. Als woningbouw niet op gang komt of stagneert, bestaat het financieel risico dat er wel energievoorziening is maar nog niet alle woningen.

Thema Dynamische stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Brabantstadregeling uit 2019 is de voorbereiding op de nieuwe kunstenplanperiode 2021-2024. Organisaties konden tot februari 2020 aanvragen indienen en in juni 2020 namen we alle subsidiebesluiten. 8 organisaties kregen duidelijkheid over de geharmoniseerde subsidie van de provincie en Breda voor de komende 4 jaar.

Cultuur

Breda stelde met haar nieuwe cultuurbeleid voorwaarden voor het maken, presenteren en beleven van een waardevol en divers aanbod van kunst en cultuur, voor en door Breda en de regio. Met 6 speerpunten uit het cultuurbeleid lichten we dit toe.

Verbinden van cultuur met andere sectoren

In 2020 zochten we verbinding met economie, erfgoed, onderwijs, sociaal domein en wijkinitiatieven. Culturele partners in de stad richten zich op creatieve ontplooiing voor alle inwoners. Projecten die verbinden met andere sectoren van het programma, kregen financiële ondersteuning. Bijvoorbeeld Dansnest, Cultuurkantine, Tiuri, Corpo Maquina en het Maczek Memorial Breda.

Die cultuurvorm past in deze tijd. De cultuursector ziet het maatschappelijk domein steeds meer als een interessant versterkend onderdeel van het werk.

Verstevigen aanbod professionele kunsten met landelijke uitstraling

Met uitvoering van de Brabantstadregeling maakten we een start met harmonisering van provinciale en gemeentelijke subsidieregelingen. In november 2020 gaf de provincie bureau Lysias de opdracht voor een evaluatie van de subsidieregelingen.

In 2020 werd de Stilte opgenomen in de landelijk Basisinfrastructuur, voor de kunstenplanperiode 2021-2024. Andere organisaties, (Breda Photo) hebben potentie om op termijn door te groeien naar dit niveau.

Activiteiten die bijdragen aan internationalisering van Breda

Vanuit Brabantstad deden we mee aan de proeftuin Internationalisering. Op provinciaal niveau zijn 91 aanvragen gehonoreerd.

We brachten cultuurexport in beeld met de Dutchculture database.

We onderzochten de internationale onderscheidingskracht van Breda.

Gesprekken met culturele instellingen, internationale netwerken en onderwijs maakten helder hoe we Breda internationaal sterker gaan positioneren.

Door corona ging een aantal activiteiten niet door, zoals internationale reizen, beurzen in beeld brengen en bezoeken aan stadsambassades.

Het landelijke en internationaal bekende evenement Breda Photo ging coronaproof door en trok veel aandacht. Een groot deel van het programma was ook digitaal beschikbaar.

Ontwikkelen Havenkwartier als culturele hotspot

Het Havenkwartier is onderdeel van Crossmark, het gehele stationsgebied.

Klavers Jansen wordt een culturele hotspot. In 2021 zetten we grote stappen, die zijn voorbereid in 2020. Electron is ook onderdeel van CrossMark. Samen met AMvest werken we aan de ontwikkeling van De Strip (nadere invulling creatieve industrie).

De businessmodellen voor dit cultuurcluster zijn er nog niet. Er ligt een plan van de initiatiefnemers (Nieuwe Veste, Chassé Theater en Podium Bloos). Dit werken we in het 1e kwartaal van 2021 uit in een business case.

We begonnen nog niet met verbouwing van de panden (bijvoorbeeld Podium Bloos).

Versterken aanbod kunst en cultuur in de publieke ruimte

Als gevolg van corona was er een grotere behoefte om in de publieke ruimte te werken. Het project Ruimtemaker maakte verschillende kleinschalige initiatieven in de publieke ruimte mogelijk. Cultuur leverde een bijdrage aan de corona herdenkingsbijeenkomst in de Grote Kerk. Diverse culturele organisaties richten zich meer op de publieke ruimte.

We werkten aan projecten in de publieke ruimte voor de herijkte percentageregeling. Er was ook aandacht voor beheer en behoud van (beschadigde) kunstwerken.

Werken aan een solide en toekomstbestendige culturele sector

Met de veranderde subsidievoorwaarden bereikten we dat de culturele basisstructuur (Nieuwe Veste, Chassé Theater, Mezz en Stedelijk Museum Breda) zich vanaf 2021 meer richt op:

- Evenwichtig cultureel aanbod;
- Aanwezigheid in het publieke domein;
- Invulling cultuureducatie en/of cultuurparticipatie;
- Verbindingen zoeken en verantwoordelijkheid nemen naar de (kleinere) culturele partners en makers.

Erfgoed

De raad stelde in het 1e kwartaal van 2020 de erfgoed visie vast.

De activiteiten dragen bij aan de 4 doelen in de nieuwe erfgoedvisie:

- Versterken erfgoedbeleving en vergroten toegankelijkheid erfgoed voor bewoners en bezoekers;
- Zoveel mogelijk kennis vergaren over Bredaas erfgoed en Collectie Breda in het bijzonder, en deze delen met de stad;
- Zorgvuldig behoud, beheer en bescherming van erfgoed en Collectie Breda;
- Erfgoed als onderlegger voor (her)ontwikkeling fysieke leefomgeving.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Cultuur

Per 1 juli 2020 zijn er nieuwe subsidieregels voor cultuur, inclusief de Brabantstadregeling. De subsidieregels hebben een grotere verscheidenheid en sluiten beter aan op het nieuwe cultuurbeleid.

Op provinciaal niveau komen in 2021 de uitkomsten van een evaluatie van de Brabantstadregeling.

Eind 2019 stelden wij de volgende uitvoeringsprogramma's vast:

- Kunst- en cultuureducatie;
- Amateurkunst;
- Versterken keten: beeldende kunst, muziek en podiumkunsten;
- Urban sports en culture;
- Internationalisering;
- Kunst en cultuur in de publieke ruimte.

Kunst- en cultuureducatie

Brabantstad is de 1e stedelijke regio in Nederland die een gezamenlijke aanvraag indiende bij het Rijk, voor het vierjarige programma Cultuureducatie met kwaliteit (CMK).

De samenwerking met Nieuwe Veste en herijking van hun rol is intensiever en daar gaan we mee door.

Enkele onderwerpen schuiven door naar 2021:

- Meer vakdocenten in de klas;
- Cultuureducatie in curriculum van de Pabo;
- Uitbreiding scholen Primair Onderwijs (PO), Voortgezet Onderwijs (VO) en (Voorgezet) Speciaal Onderwijs (VSO);
- Evaluatie combinatiefunctionarissen.

Amateurkunst

Binnen de nieuwe subsidieregels kreeg de culturele basisstructuur de opdracht verantwoordelijkheid te nemen en verbinding te zoeken met (kleinere) culturele partners en makers. Zij richten zich ook meer op cultuureducatie en/of cultuurparticipatie.

De Nieuwe Veste gaat data en kennis verzamelen over vraag/aanbod amateurkunst (op wijkniveau).

Versterken keten: beeldende kunst, muziek en podiumkunsten

Versterken van de keten is deels vormgegeven door een nieuwe subsidiestructuur. De 4 instellingen van de culturele basisstructuur maakten strategische beleidsplannen voor de komende 4 jaar. Een aantal culturele instellingen dienden 2-jarige plannen in.

De start van het nieuwe atelierbeleid is onderdeel van het nieuwe accommodatiebeleid.

De geplande stadsgesprekken, afspraken over festivals en Breda DJ stad gingen niet door of liepen vertraging op door corona.

Urban Sports & Culture

We maken een plan van aanpak voor Urban in Breda en een inventarisatie op de urban infrastructuur.

De geplande legale graffiti muur in CrossMark is klaar.

Kunst en Cultuur in de publieke ruimte

Als gevolg van corona was er veel aandacht voor kunst en cultuur in de publieke ruimte. Beheer en behoud van kunstwerken en meer cultuuractiviteiten in de openbare ruimte.

Collectiebeheer en Stadsdepot

Met enige vertraging werkten we in een pilot achterstanden weg in het collectiebeheer. We werken verder volgens een meerjarenplan. Voor Stadsdepot zijn locaties onderzocht en varianten verkend.

Kunsthall

Samen met de stad maakten we de kaders voor de Kunsthall | Breda. Er is een uitvraag in de vorm van een prijsvraag. De resultaten zijn voor de zomer van 2021 bekend.

Erfgoed

In de nieuwe erfgoedvisie Grondstof voor de toekomst focussen we op 4 onderwerpen. Dit deden we in 2020:

1. Ons erfgoed ... een beleving!
 - Jaarthema's vastgelegd met erfgoedpartners, vanaf 2021 bepalen we hoe Citymarketing en andere partners met deze jaarthema's aandacht krijgen. Door corona ging de Vuelta in 2020 niet door, net als daarmee samenhangende activiteiten met aandacht voor de historische band met Spanje.
 - De Nassaudag en Open Monumentendag waren anders dan anders. Alternatief voor de Open Monumentendag is een app, waarmee bezoekers in spelvorm gespreid over een langere periode monumenten bezoeken. Het geld voor de Nassaudag ging naar een upgrade van de website. Deze biedt mogelijkheden voor een Nassaudag 2021 in andere vorm, als corona aanhoudt.
 - Het project bordjes op monumenten verschoof naar 2021. Er was in 2020 geen prioriteit voor. Eerst moest meer duidelijkheid komen over hoe we verder gaan met de Collectie Breda. De bordjes sluiten daar dan beter op aan. Het vormen van de Collectie Breda kost meer tijd dan we vooraf dachten.

2. Ons erfgoed ... een bron van kennis!
 - In 2020 werkten team Erfgoed, Stadsarchief en Stedelijk Museum Breda aan een plan van aanpak voor een (flexibele) Collectie Breda.
 - Wel begonnen we met de Lokale Onderzoeksagenda Erfgoed Breda (LOEB). Deze geeft inzicht in de hiaten in aanwezige kennis. Door uitgevoerde onderzoeken kregen we meer kennis over monumenten, bouwhistorie, gebruik van kleuren en archeologie.
 - We werkten aan het Europese subsidieproject WaVE. Dit project wil erfgoed aan en rond water benutten en herwaarderen.
 - De partners willen erfgoed en natuur behouden en verder ontwikkelen, maar verwachten ook neveneffecten als sociaaleconomische groei en klimaatadaptatie. Binnen dit project vergroten we onze kennis over thema's combineren.
 - De herijking van de doorgaande leerlijn erfgoed schoven we door, vanwege ontwikkelingen bij Nieuwe Veste en de nieuwe manier van samenwerken tussen de grote erfgoedinstellingen. We verzorgden wel lessen.

3. Ons erfgoed ... we zorgen er goed voor!

Doel is zorgvuldig behoud, beheer en bescherming van het erfgoed Breda/de Collectie Breda.

 - De Kerkervisie is volgens planning in 2022 klaar

- De doorlopende beheertaak van de archeologische verzameling is gereed
 - We maakten subsidieafspraken
 - restauratiesubsidies zijn niet volledig besteed, omdat er minder vraag was
 - Erfgoedkaarten zijn aangevuld en aangepast. Ze zijn toegankelijk via <https://gis.breda.nl/cultuurhistorischewaardenkaart> (bovengrondse erfgoed kaart) en <https://gis.breda.nl/archeologiebeleid> (archeologiekaart)
 - De kaarten komen in een Omgevingsplan, zodra dit beschikbaar is.
4. Ons erfgoed ... altijd in ontwikkeling!
- Initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen (intern en extern) kregen informatie en advies over de kansen die Erfgoed in hun projecten biedt en de rol van de gemeente. Erfgoed was in veel (versnellings-)projecten onderdeel van planvorming.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Strategische Onderwijs Agenda 2020/2024, de Beroepsagenda West-Brabant en de Bredase Economische visie sluiten naadloos op elkaar aan op:

- Ambitie in relatie tot werkend leren ;
- Talentontwikkeling;
- Internationalisering;
- Gebruik van kennis/instellingen;
- Benutten van talenten/studenten in de stad.

Resultaten die we in 2020 bereikten zijn:

- 150 praktijkverklaringen;
- Challenge gezond 100 met scholen en zorgpartners;
- Ontwikkeling zorgleerlijn;
- Competentiepaspoort;
- Evenementen met en voor internationale studenten en expats voor sterkere verbinding met de stad en het Bredase leven.

Onderwijshuisvesting centraliseerde verder voor Primair Onderwijs, Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs naar BreedSaam (PO) en Building Breda (VO). Een uniek samenwerkingsmodel, waarin het scholenveld in Breda de geldstromen bundelt en zo veel meer doet dan partijen (en gemeente) afzonderlijk. In 2020 kregen Compas en Christoffel hun toekomstige plek, de laatste 2 scholen uit de 1e 10 jaarsperiode. Focus in de komende 10 jaarsperiode Building uit 2020 ligt op versterking VMBO en duurzaamheid. Breedsaam investeerde veel in klimaat en verduurzaming, naast de nieuwbouw in 2020 van onder andere basisschool de Wisselaar.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

Taalaanbieders, maatschappelijke organisaties en gemeente werkten samen aan het Actieplan Taal. In 2020 lag de focus op Nederlands als eerste taal(NT1ers), digitale inclusie en taal op de werkvloer.

Building Breda evalueerde de 1e 10 jaar doordecentralisatie geëvalueerd. De komende 10 jaar staan op het programma (Building 3.0).

De ambities zijn:

- Toepassing duurzaamheidsmaatregelen;
- Verdere verbetering functionele kwaliteit huidige onderwijsgebouwen;
- Herpositionering VMBO;
- Uitwerking het VMBO Vitaal in de stad.

BreedSaam hield na 5 jaar een eerste evaluatie. Dat leidt tot verdere versterking en professionalisering van de coöperatie. Op basis van de geactualiseerde visie formuleerden we vervolgambitie:

- Duurzaamheidsmaatregelen;
- Een Energiecollectief;
- Verder faciliteren Integrale kindcentra ;
- Diverse nieuwbouw en renovatie op basis van Scholenlandschap.

Werkend Leren focust op doelgroepen met afstand tot onderwijs en arbeid, onlosmakelijk verbonden met:

- Brede aanpak Arbeidsmarkt;
- WerkgeversServicePunt;
- Regionaal Mobiliteitsteam Werkt door;
- JongerenPunt, in ontwikkeling;
- Beroepsagenda West-Brabant;
- Perspectief op werk;
- Aanpak Jeugdwerkloosheid.

In 2020 onder reikten we 150 praktijkverklaringen uit en 140 competentiepaspoorten. Tientallen nieuwe netwerkpartners en bedrijven sloten zich aan en zijn opgeleid in praktijkleren en waarden competenties.

Met Werkend leren stimuleren we flexibele vormen van onderwijs en leren op de werkvloer voor mensen met meer afstand tot de arbeidsmarkt.

Praktijkverklaringen, waarden van competenties met een zogenaamd competentiepaspoort en samenwerking met de keten gezondheid. Samen met jongeren en docenten dachten we over een beter toekomst voor gezondheid. Met zorgpartners werkten we aan nieuwe instroom van medewerkers, bijvoorbeeld nieuwkomers. Met logistieke bedrijven keken we naar instroom en opleiding van mensen op de werkvloer via de doenersacademie. Dit is een samenwerking van logistieke bedrijven die mogelijkheden onderzoekt voor samen opleiden van logistiek personeel.

Ontwikkeling zorgleerlijn en zorgschool

Samen met MBO, HBO en zorgpartners in Breda en de regio werkten we aan uitrol van een zorgschool.

In- en zijstroom met een kortlopende opleiding, gericht op de actuele vraag van de zorg. Zo spelen we in op tekorten aan capaciteit in de zorg en gezamenlijke focus op versnelling en aangepaste opleiding. Gemeente Breda faciliteert deze samenwerking.

Werkend leren maakte in 2020 ook de tijdelijke zijinstroom mede mogelijk van horecapersoneel in de zorg.

Studentenintroductie

In 2020 was de introductie anders door corona. We maakten een app om nieuwe 1e jaars studenten welkom te heten. Ze kregen informatie over (binnen)stad, cultuur, sport en evenementen en gerichte uitnodigingen ontvingen voor kennismakingen in de stad.

We betrekken studenten bij toekomst van de stad. Versterken van studentenraden en -verenigingen hoort daarbij. Samen met de studenten HBO en MBO maakten we een aanpak voor vraagstukken als tekort stages, huisvesting en bijbanen.

Internationale studenten

De Breda Student App heeft een Engelstalige Q&A voor buitenlandse studenten. We werken aan een vertaling van alle informatie in de app.

We trokken de banden aan met studentenverenigingen met veel buitenlandse leden. De activiteiten voor deze groep stemmen we met elkaar af.

Voor de expat community kwam er een nieuwe website en een filmpje met alle informatie voor nieuwe inwoners in Breda. Vrijwilligers uit de expat community en gemeente organiseren samen activiteiten.

Het informatieloket voor expats en internationals bij ISB was in 2019 klaar. Omdat het loket in een school is, boden zij de dienstverlening vanaf maart 2020 digitaal aan.

Onderlinge samenwerking van onderwijs en partners in de stad is gestimuleerd en gefaciliteerd door de City Deal Kennis Maken. Alle MBO's en HBO's doen mee. We zochten samenwerking bij ondernemerschap, samenwerking Urban Living Lab en verslimmen MKB en gezondheidssector.

Met LCB (Logistics Community Brabant) zetten we in op nieuwe kennisontwikkeling en toepassingen voor de stad en bedrijven in en om Breda. Project Retour Medicatie is een van de LCB-projecten. In 2020 zetten we voor 6 maanden een onderzoekscentrum op en verzamelden ongebruikte retourneren van 18 apotheken en een aantal drop-off punten bij 6 Jumbo's. Eind 2020 schonken we deze voorraad aan Suriname, waar enorme tekorten zijn: bijna 180.000 verpakkingen met een waarde van ruim € 100.000.

Project Slimme Industrie: voor robotisering werkt LCB samen met Breda Robotics en Holland Robotics. Deze 2 communities hebben veel robot leveranciers. Voor vraagstukken rond onderhoudsplanning en artificial intelligence werken we intensief met World Class Maintenance en JADS.

Thema Verbindend bestuur

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

In 2020 verkenden we verdergaande samenwerking tussen de Baroniegemeenten. De bestuurlijk verkenner Baroniesamenwerking voert het gesprek met de colleges van de Baroniegemeenten.

De regio's Baronie en Hart van Brabant werken, onder leiding van Tilburg en Breda aan een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Deelnemers zijn BZK (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), LNV (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), EZK (Ministerie van Economische Zaken en Kwaliteit) en I&W (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).

De strategische agenda Regio West-Brabant is in 2020 vastgesteld. De prioriteiten en ambities zitten op economie, ruimte, economie en arbeidsmarkt en mobiliteit. Toegepaste Technologie en Creativiteit kregen hier een plaats. In december stelden we de samenwerkingsafspraken vast met GS Brabant. Bredase projecten hierin zijn Crossmark, Arbeidsmarkt, Toegepaste Technologie en Creativiteit, Noordelijke rondweg en de OV-verbinding naar Utrecht.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN ?

- **Subregio de Baronie en BOELM**
Tijdens de Baronie burgemeestersbijeenkomst op 10 juni 2020 spraken we af de Baroniesamenwerking te verkennen. Het college stemde op 7 juli 2020 in met dekking van kosten voor inhuur van een verkenner. De opdracht en het profiel van de verkenner is voor reflectie gedeeld met gemeentesecretarissen van de Baroniegemeenten. De colleges bespraken de opdracht en het profiel en alle gemeenten reageerden. Onder andere door corona liep het aanvankelijk uitgelijnde proces vertraging op.
In december 2020 is de verkenning gestart, ondersteund door een PUMA (Publiek Maatwerk) via de RWB. De burgemeester van Altena kreeg het bestuurlijk opdrachtgeverschap.
Samen met Oosterhout, Etten-Leur en Moerdijk formuleerde Breda haar inbreng voor het Toekomstbeeld Bedrijventerreinen. In december 2020 is dit in RWB-verband vastgesteld. De BOELM-gemeente stemmen af over kwalitatieve positionering van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen, als voorbereiding op nieuwe regionale programmeringsafspraken.
- **Regio West-Brabant (RWB)**
Het toekomstbeeld Bedrijventerreinen werken we nu na de presentatie uit in beleidskeuzes. Dit geldt ook voor het regionale mobiliteitsbeleid. De Bredase regionale componenten van de mobiliteitsvisie zitten daarin.
Het regionaal arbeidsmarktbeleid stond in 2020 bijna helemaal in het teken van corona en de maatregelen om effecten voor ondernemers op te vangen. Ruimtelijk waren de prioriteiten:
 - Aanpak Vrijkomende Agrarische Bebouwingen;
 - Problematiek huisvesting Arbeidsmigranten.
- **Bovenregionale samenwerking**
Tilburg en Regiodeal Midden- en West-Brabant (RWB/Breda en Hart van Brabant/Tilburg)
 - In 2020 begon de Regiodeal MidWest Makes and Moves tussen West-Brabant en Hart van Brabant met de uitvoering van 17 projecten.
 - In 2020 startte de ontwikkeling van een Regionale Investeringsagenda (RIA) Baronie. Aanvankelijk met 4 en inmiddels met alle 10 de Baroniegemeenten. Met deze RIA wil Baronie naar het Rijk antwoorden formuleren hoe we hun opgaven en onze eigen ambities realiseren. Onder andere onze woningbouw ambities en bereikbaarheidsopgaven krijgen. De uitkomst van deze RIA is input voor een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Baronie en Hart van Brabant trekken samen op, onder leiding van Breda en Tilburg. Tijdens de BO MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) van november 2020 presenteerden we een 1e aanzet.
 - De regio Hart van Brabant en Baronie maakten in 2020 een SRBT (Verstedelijkingsakkoord stedelijke regio Breda Tilburg), met Breda en Tilburg als trekkers.

Regio voor de Regionale Energie Strategie en het Waterschap

De RES (Regionale Energie Strategie) is een regionaal bod aan de landelijke overheid. De regio geeft aan hoeveel duurzame elektriciteit we tot 2030 opwekken. Voor warmte werken we binnen de RES aan een bronnenstrategie en een verkenning van mogelijke duurzame warmteopties. De RES gaat naar het Rijk, na vaststelling door de (individuele) gemeenteraden in de regio. In 2020 ging de concept RES naar het Rijk.

Provincie

In maart 2018 tekenden provincie en gemeente een SOK (samenwerkingsovereenkomst) om de stedelijke transformatieopgave van Breda samen op te pakken.

In 2019 resulteerde dit in een Plan van Aanpak voor concrete samenwerkingsafspraken. Vanuit het complementaire belang van Breda en de provincie Noord-Brabant gaat het om afspraken en deals voor:

- Verstedelijkingsopgave Havenkwartier;
- CSM-terrein en Gasthuisvelden;

- Opgave natuur en watersystemen;
- Mobiliteitsopgave.

Voorbeelden van projecten voor samenwerkingsafspraken natuur/water:

- Zoete Delta (in combinatie met CSM-opgave);
- Nieuwe Mark;
- Seeligpark (in combinatie met Gasthuisvelden);
- Binnensingel.

Voorbeelden thema mobiliteit:

- Noordelijke Rondweg;
- HOV west en oost;
- Innovatieve mobiliteit;
- Langzaam verkeersverbindingen langs de Mark in combinatie met de CSM-opgave.

In 2020 maakten we een 1e opzet van de samenwerkingsafspraken.

BrabantStad

B5 en M7 werken met Gedeputeerde Staten aan een corona herstellpakket om negatieve effecten te beperken. Alle gemeenten bundelden projecten om samen te kijken naar kansen voor (co)financiering bij Provincie, Rijk en EU.

G40 / VNG

Onze bestuurders brachten de ~Bredase belangen extra naar voren in landelijke netwerken. Dankzij hun sleutelposities binnen het VNG- en G40-netwerk. Dit vergrootte de zichtbaarheid van onze stad.

- Internationale samenwerking
Door corona waren er fors minder activiteiten dan voorzien. Internationale beurzen en congressen vervielen. Het Rijk stopte de handelsmissies. Breda onderhield wel vooral digitaal haar netwerk. We lieten onderzoeken welke Europese regio's aansluiten bij ons economische profiel. We werkten aan een strategie internationalisering, die we aan de raad aanbieden.
- Intensiveren externe betrekkingen
2020 was ook voor Bredase public affairs een bijzonder jaar. De ingrijpende sociaaleconomische gevolgen van corona brachten in 2020 de lobby naar provincie en Rijk in een stroomversnelling. Soms alleen, soms samen met lobbypartners in netwerkverbanden. Onderwerpen voor lobby waren (grensoverschrijdende) mobiliteit, kunst en cultuur, veiligheid (ondermijnende criminaliteit), kwetsbare wijken aanpak, stedelijke transformatie, energietransitie, gemeentefonds (VNG en G40), WMO en Jeugd. Veel fysieke lobby, zoals bestuurlijke werkbezoeken en -ontmoetingen, ging niet door vanwege corona. Ze zijn geannuleerd, verplaatst naar een later moment of op een andere manier georganiseerd.

Vanwege corona is al het werken en ontmoeten in Brussel sinds maart volledig online. Fysieke netwerkevents waren online of geannuleerd. Voorbeelden zijn European Week of Regions and Cities, EU Mobility Week, EU Green Week en events als Access City Award Network Meeting en EURO CITIES bijeenkomsten. Gevolg is dat de in 2020 geplande fysieke PR activiteiten in Brussel niet door gingen. Bijvoorbeeld de fysieke profilering van Breda tijdens de European Week met een pop-up stadsambassade. Toch kreeg Breda in 2020 de nodige Europese aandacht met aansprekende subsidieprojecten, bijvoorbeeld innovatieve groene kades in de Nieuwe Mark en het Interreg Europe WaVE project.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Afwijking 2020
Lasten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	20.228	19.170	15.855	3.315
Grote projecten in de stad	2.625	2.492	-939	3.431
Dynamische stad	25.339	27.034	25.928	1.106
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	19.795	20.029	19.931	98
Verbindend bestuur	1.826	1.926	1.641	285
Totaal Lasten	69.814	70.652	62.415	8.236
Baten				
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	11.063	9.266	8.926	340
Grote projecten in de stad	632	909	674	235
Dynamische stad	270	542	583	-41
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	2.054	2.317	2.357	-40
Verbindend bestuur	0	0	18	-18
Totaal Baten	14.018	13.034	12.558	476
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	55.797	57.617	49.857	7.760

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Inleiding

Het coronavirus heeft in de volle breedte grote impact op organisatie en uitvoering van geplande activiteiten in 2020. Veel ambtelijke inzet ging naar aanpak en uitrol van crisismaatregelen voor de stad. Steunpakketten en rijkscompensatie werden maar deels aangesproken. Ondernemingen, bedrijven en instellingen gebruikten andere rijkssteunmaatregelen of eigen oplossingen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken van een aantal positieve resultaten in het afgelopen jaar.

Het saldo van baten en lasten van programma 2 is € 7,8 miljoen voordeliger dan geraamd en wordt per thema verder toegelicht.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

Dit thema heeft een breed palet activiteiten. Onder andere investeren in economie en ondernemerschap. Financiële vertalingen van activiteiten uit de Economische visie en grondexploitaties voor bedrijventerreinen. Voor ontwikkeling van het merk Breda brengt het samen investeren we de komende jaren extra in evenementen die hierbij aansluiten en in citymarketing. Ook dat valt binnen dit thema.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 3,0 miljoen voordeliger dan geraamd.

Het resultaat voor grondexploitaties bedrijventerreinen is € 1,7 miljoen. Afronding van grondexploitatie en liquidatie leiden tot

€ 1,4 miljoen. Tussentijdse winstnemingen bij 3 grondexploitaties zorgen voor een resultaat van € 0,35 miljoen. Voor meer informatie wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.

Voorgenomen activiteiten uit de economische visie gingen niet of nauwelijks door. Bijvoorbeeld:

- Titeloverdracht Beste Binnenstad;
- Hospitality programma Vuelta;
- Actief binnenhalen (internationale) bezoekers;
- Planning en uitvoering aanpak werklocaties (Krogten, Claudius Prinsenlaan, Hazeldonk).

Dit leidde tot een positief saldo van € 0,4 miljoen.

Vanuit het lokale steunmaatregelenpakket corona blijft € 0,3 miljoen onbesteed. Ondernemingen, bedrijven en verenigingen zochten eigen oplossingen of kwamen in aanmerking voor rijksregelingen of reguliere financiering. Definitief afstel van veel evenementen zorgt voor een positief resultaat van € 0,5 miljoen.

Thema Grote projecten in de stad

Bij gebiedsontwikkelingen zetten we in op uitvoering van de grootstedelijke ambitie om als stad een sprong voorwaarts te maken. De financiële inspanningen die dit vraagt staan zonder dit thema.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 3,2 miljoen voordeliger dan geraamd.

Het resultaat op grote projecten van € 3,2 miljoen, is bijna geheel toe te schrijven aan Cross Mark, grondexploitatie Stationskwartier. Voor de grondexploitatie Stationskwartier verwachten we aan het eind van de looptijd een negatief resultaat. Hiervoor troffen we een voorziening. Voor de jaarrekening 2020 verbeterde het verwachte resultaat met € 3,0 miljoen waardoor er € 3,0 miljoen vrijvalt uit de voorziening. Grotendeels is dit toe te rekenen aan hogere geprognoseerde grondwaarde voor deelgebied de Hoven. Ontwikkeling van de Hoven zetten we nog niet actief in de markt. Zo vermijden we concurrentie binnen eigen grondexploitatie met ontwikkeling van deelgebied Coulissen-west (5Tracks).

Periodiek actualiseren we geprognoseerde grondwaarden in grondexploitaties (in lijn met Besluit begroting en verantwoording (BBV)). Deelgebied de Hoven is opnieuw getaxeerd, op basis van het huidige programma volgens het bestaand bestemmingsplan. Dit resulteerde in een hogere getaxeerde grondwaarde van € 2,5 miljoen. De grondexploitatie kostenramingen (waaronder bouw -en woonrijp maken) stellen we neerwaarts bij met € 0,5 miljoen. Deze budgetten zijn niet meer nodig.

Tegenover verwachte resultaatsverbetering staat een langere looptijd van 3 jaar en toename van risico's (ook door combinatie van deelgebieden). De risico's van grondexploitatie Stationskwartier zitten in de totale risico's van grondexploitaties en de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Voor meer informatie wordt naar de paragraaf grondbeleid verwezen.

Thema Dynamische stad

Onder dit begrotingsthema verantwoorden we subsidies voor ondersteunen van activiteiten en evenementen die passen bij het Verhaal van Breda. Samen met de partners brengen we het beleid in de praktijk in een gezamenlijk uitgewerkte beleidsvisie kunst en cultuur 2019-2024. Dit zijn ook financiële middelen voor op orde houden van (historisch) erfgoed en stimuleren van de combinatie cultuur, kunst en creativiteit in de stedelijke ontwikkeling.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 1,1 miljoen voordeliger dan geraamd.

Zo'n € 0,7 miljoen ontvangen rijksmiddelen compensatie corona bij cultuur blijft onbesteed, net als € 0,3 miljoen van het lokale steunmaatregelenpakket. In de loop van 2021 is duidelijk hoe we de culturele sector weer opstarten. Voor de restmiddelen vanuit het rijk staan in de lokale Corona aanpak 2021 diverse ondersteuningsmaatregelen voor de sector cultuur. Begin 2021 viel het raadsbesluit om resterende rijksmiddelen (€ 0,7 miljoen) over te hevelen naar 2021 met een budgetoverhevelingsverzoek bij deze jaarrekening.

Cultureel Erfgoed heeft een positief resultaat van bijna € 0,1 miljoen, vanwege minder beroep op restauratiesubsidies. De Reuvens-dagen zijn uitgesteld, er was minder inzet op erfgoededucatie en het project Collectie Breda vertraagde.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

Dit begrotingsthema betreft onder andere de financiën voor onderwijshuisvesting. De schoolgebouwen zijn van BreedSaam en Building Breda. Met een overeenkomst regelden we instandhouding en nodige vernieuwing. Hierin zitten ook financiële middelen vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs. Breda is contactgemeente en verantwoordelijk voor educatietrajecten in de arbeidsregio West-Brabant. Samen met de provincie investeren we in het een logistiek kenniscentrum Logistics Community Brabant.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 0,1 miljoen voordeliger dan geraamd.

In de aanpak Werkend leren zat een project met meerdere zorg- en onderwijspartners uit de regio Breda voor instroom nieuwkomers in de zorg. De zorgpartners wilden dit on hold zetten gezien de druk op de zorg vanwege corona.

Door de corona maatregelen was er ook minder inzet in het onderwijs op internationalisering en HBO.

Thema Verbindend bestuur

Om invulling te geven aan het werk vanuit regionaal, nationaal en internationaal perspectief namen we in dit thema geld op ter stimulering van gemeenschappelijke regelingen en bijdragen voor landelijke organen zoals VNG.

Het saldo van baten en lasten van dit thema is € 0,3 miljoen voordeliger dan geraamd.

Dit resultaat is veroorzaakt door ruim € 0,1 miljoen positief resultaat op internationalisering. Grote beurzen en (internationale) handelsmissies schraptten we uit de agenda. Ontmoetingen met zustersteden in Polen en China liepen vertraging op. De geplande ontwikkeling van een stadsambassade buiten Nederland ging niet door.

Er is een voordelig resultaat van € 0,1 miljoen op bestuurlijke samenwerking, als gevolg van later opstarten van de verkenning samenwerking Baroniegemeenten. Voor beide resultaten van ieder € 0,1 miljoen staan in deze jaarrekening verzoeken voor budgetoverheveling.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2020	Werkelijke uitgaven tm 2020	Vrijval 2020	Nog beschikbaar eind 2020	Wat is meer/- minder nodig voor afronding	Verwachte uitgaven 2021	Verwachte uitgaven 2022	Verwachte uitgaven 2023 ev	Gedekt door extra inkomsten
Ondernemend Breda									
Via Breda / Corbion	9.202	1.650	-10	7.562		2.055	2.026	3.481	
Economische zaken	516	30	1	485		384	101		
Musea	200	47		153		100	53		
Amphia	2.637	154	52	2.431		1.342	291	798	
Gasthuisvelden	531	603	-52	-20					20
Nieuwe Mark	22.844	2.181		20.663		5.863	5.000	9.800	
Totaal	35.930	4.665	-9	31.274	0	9.744	7.471	14.079	20

TOELICHTING INVESTERINGEN

Economische zaken

Masterplan verlichting

Als gevolg van corona bleek het oorspronkelijke plan niet haalbaar om samen met vastgoedeigenaren en ondernemersfonds binnenstad de Grote Markt te verlichten. We kozen een andere strategie: de aanlichting van het oude stadhuis. Dat gebeurde in 2020.

Vanaf 2021 gaan we gebouwen en objecten op verschillende plaatsen aanlichten, voor een samenhangend uniek verhaal over Breda.

Musea

Vorbereiding Nieuw Stadsdepot

Ontwikkeling van het nieuwe Stadsdepot schoof tijdelijk op in 2020, vanwege 2 ontwikkelingen:

- Mogelijke samenhang met totale gemeentelijke huisvestingsopgave;
- Herijking financiële uitgangspunten.

Naar verwachting is er in de zomer 2021 meer duidelijk.

Cross Mark/Corbion

De kredieten zijn voor investeringen in infrastructuur en openbare ruimte van projecten in het programma en voorbereiding van gebiedsontwikkeling. In 2020 investeerden we in Stationsweg en Menno van Coehoornstraat (Stationskwartier) en voorbereiding infrastructuur en openbare ruimte Strip/Havenkwartier. We begonnen met de voorbereiding gebiedsontwikkeling Klavers Jansen. Samen met eigenaar en provincie hebben we de aankoop het Corbionterrein voorbereid. Eind 2020 besloot de raad het terrein te kopen en stelde een voorbereidingskrediet ter beschikking. Er ging tot slot personeelskosten naar aansturing Havenkwartier.

Amphia

We sloten met Stichting Amphia een Anterieure Overeenkomst. In 2020 rondde we alle grote infrastructurele aanpassingen af. Het ziekenhuis is volledig in gebruik. Tot december 2021 gaan nog poliklinieken over van Langendijk naar Molengracht. Parkeerplaats P5 ging open in 2020. In 2021 gaat de inrit van Hogeschoollaan naar Molengracht en komt er een 2 richtingen fietspad langs de Hogeschoollaan.

Gasthuisvelden

Het krediet is voor voorbereiding en aansturing van het programma in 2020.

Nieuwe Mark

Eind 2019 stelde de raad een krediet beschikbaar voor uitwerking en uitvoering van de Nieuwe Mark 2020-2023. In 2020 werkten we aan het definitief ontwerp en begon de voorbereiding van het bestek.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Kantorennota Breda 2020	Kaderstellend	2011
Economische visie	Kaderstellend	2019
Bestuursakkoord Lef en Liefde 2018-2022	Kaderstellend	2018
Notitie van Uitgangspunten Erfgoed	Kaderstellend	2017
Uitgangspuntennotitie Cultuurbeleid Breda 2019-2028	Kaderstellend	2018
Meerjarenvisie Stedelijk Museum Breda	Kaderstellend	2017
Collectiebeleidsplan	Kaderstellend	2016
Cultuurvisie 'In verband met Cultuur'	Kaderstellend	2019
Breda doet, samen door 2019/2020	Kaderstellend	2018
Aan tafel	Kaderstellend	2017
Strategische onderwijsagenda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Structuurvisie 2030	Kaderstellend	2012
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018

Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ontwikkelvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019
Erfgoedvisie 'Grondstof voor de toekomst	Kaderstellend	2019

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Als zelfstandig opererende uitvoeringsorganisatie van de Gemeente Breda was NV BrIM (NV Bredase Investeringsmaatschappij) jarenlang verantwoordelijk voor uitgifte van Bredase bedrijventerreinen. Naast verkoop en opnieuw uitgifte van bedrijventerreinkavels waren acquisitie, promotie en relatiebeheer de belangrijkste taken van de NV BrIM.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Een aantal jaar geleden viel het besluit de NV BrIM hiervoor niet langer in te zetten. We werken aan afbouw en eventuele ontmanteling van de NV.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Geen.

NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Website NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant:	REWIN
Verantwoordelijk bestuurder:	Boaz Adank
Bestuurlijk vervanger:	Paul de Beer
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,3%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Het doel van REWIN is het bevorderen van de werkgelegenheid en het versterken van de economische structuur van de regio West-Brabant. De 16 West-Brabantse gemeenten en RWB zijn aandeelhouders van de NV REWIN West Brabant.

REWIN richt zich op de regionale speerpuntsectoren (logistiek, agrofood/biobased, maintenance en creatieve dienstverlening), het werven van nieuwe bedrijven naar de regio West-Brabant en het stimuleren van start-ups en groei bij het midden- en kleinbedrijf in West-Brabant.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

NV REWIN wordt inhoudelijk aangestuurd door de Economic Board West-Brabant, en kent in de uitvoering een triple helix programmastructuur.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Geen bijzondere risico's.

NV Stadsherstel Breda

Ondernemend Breda	Thema Stimuleren economische ontwikkeling
Website NV Stadsherstel Breda:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Greetje Bos
Belang Breda in verbonden partij in %:	18,20 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

De Gemeente Breda is aandeelhouder van NV Stadsherstel Breda (18%). Het doel van Stadsherstel Breda is historisch monumentale gebouwen en/of beeldbepalende objecten te kopen, te restaureren en te exploiteren. Door dit doel werkt NV Stadsherstel Breda ook aan gemeentelijke erfgoeddoelen. De Gemeente Breda en NV Stadsherstel Breda hebben een samenwerkingsovereenkomst waarin de gemeentelijke inzet in projecten van NV Stadsherstel Breda is geborgd.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

NV Stadsherstel heeft een vastgoedportefeuille met enkel monumenten. Veelal in eigendom, de Vishal en Lunet B in erfpacht van de gemeente Breda. In 2020 zijn alle objecten geheel in verhuurde staat.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het Klapkot is verhuurd aan de brouwerij. Sinds het faillissement van restaurant Binnen is dit pand niet in gebruik. Op basis van het huurcontract betaalt de brouwerij de huur. Dit huurcontract eindigt eind 2022.

Aan het Klapkot is het gebruik van de Vishal als buitenterras gekoppeld. Afgelopen jaren is de Vishal los verhuurd. Hier liggen geen goede afspraken tussen de gemeente Breda als eigenaar en NV Stadsherstel onder. In verband met Corona wordt de horeca ruimte geboden om terrasruimte te optimaliseren, maar voor de periode na Corona dienen eerst goede afspraken gemaakt te worden tussen de gemeente Breda en NV Stadsherstel over een eventueel separaat gebruik van de Vishal.

Chassétheater beheer NV

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website NV Stadsherstel Breda:	Chassé theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Marianne de Bie
Bestuurlijk vervanger:	Boaz Adank
Belang Breda in verbonden partij in %:	100 %
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage verbonden partij aan programma

Het Chassé Theater is een maatschappelijke instelling die met film en podiumkunsten wil bijdragen aan het geluk van alle inwoners van Breda. Theater en film laten ons genieten, reiken ons nieuwe inzichten aan over de zin van het leven en

appelleren aan onze relatie tot de ander. De gezamenlijk beleefde (film)theaterervaring nodigt uit tot dialoog en maakt het mogelijk om als mens, en als gemeenschap, te groeien.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Het jaar 2020 werd beheerst door de uitbraak van de coronapandemie. Het jaar startte voor het Chassé Theater heel succesvol met grootschalige producties en volle zalen in de eerste twee maanden. Op 12 maart sloot het Chassé zijn deuren voor het publiek om per 1 juni met wisselende - door de rijksoverheid toegestane - publiekscapaciteit te heropenen. Vanaf 14 december is het theater opnieuw helemaal gesloten. Op het moment dat wij dit jaarverslag presenteren is dit nog altijd het geval.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

1. Stagnerende kaartverkoop o.a. vanwege corona;
2. Onderhoud pand en installaties.

